

STOP

krijumčarenju migranata
- ZAŠTITIMO ŽRTVE !

ANALIZA STANJA KRIJUMČARENJA MIGRANATA I POTENCIJALNI RIZICI PO ŽRTVE

Prof. dr Milica Bošković

Vranje, 2021.

Ova brošura nastala je kao rezultat dugogodišnjeg iskustva i urađenih analiza dostupnih podataka o stanju migrantske populacije u Republici Srbiji i slučajevima njihovog krijumčarenja. Brošura je sastavni deo Projekta "STOP krijumčarenju migranata - ZAŠTITIMO ŽRTVE!", koji sprovodi NVO Centar za društvene integracije iz Vranja, a koji je deo šireg projekta "Bezbednost za ljudе i granice - borba protiv krijumčarenja migranata na Zapadnom Balkanu", koji sprovodi Balkanski savet za izbeglice i migracije (BRMC) i Danski savet za izbeglice (DRC) uz finansijsku podršku Evropske unije.

ANALIZA STANJA KRIJUMČARENJA MIGRANATA I POTENCIJALNI RIZICI PO ŽRTVE

Prof. dr Milica Bošković

Vranje, 2021.

Razdoblje od 2010. do 2019. godine proglašeno je „dekadom migracija“ od strane Visokog komesarjata UN za izbeglice¹. U tom periodu, u svetu je gotovo 100.000.000 ljudi migriralo, podstaknuto lošim životnim i socio-ekonomskim okolnostima, dok je od 2015. do 2019. godine u Srbiji više od 600.000 ljudi izrazilo nameru za azilom. Od tog broja, 30% bili su maloletnici, a čak oko 12.000 od njih, bili su deca migranti bez pravnje².

Samospaljivanje Tunižanina Muhameda Buazizija - protest jednog očajnika protiv nasilja i korumpiranosti, smatra se „strmoglavim incidentom“ (sintagma koju koristi Hans Toh), iznenadnim događajem koji je za sebe vezao bes armija obespravljenih ljudi. Ovaj čin je shvaćen kao neposredni povod za kolektivnu akciju koja će dovesti do društveno-političkih promena, odnosno, „talasa revolucija“, ali i zbegova, koje su počele iz korena da menjaju društveno-političko uređenje pojedinih zemalja Severne Afrike i Bliskog istoka, a koje su poznatije kao „Arapsko proleće“.

Jedna od direktnih posledica „Arapskog proleća“ jeste pokretanje višemilionskog talasa migracija i izbeglištva ka Evropi, koji će dovesti do migrantske krize, odnosno, do različitih refleksija po bezbednost zemalja Evrope, ali i tranzitnih zemalja (zemlje kroz koje su izbeglice morale da prođu do svog cilja). Migraciona ruta ima dva glavna pravca:

- 1) **Turska-Grčka-Severna Makedonija-Republika Srbija-EU, poznatija kao „Zapadnobalkanska ruta“ ili samo kao „Balkanska ruta“ i**
- 2) **Turska-Grčka-Albanija-Crna Gora-EU .**

Migracije i izbeglički život utiču na pojedince i/ili grupe, menjaju određene aspekte života kao što su porodični i profesionalni život, socijalne kontakte, društveni položaj i status, međuljudske odnose, zadovoljenje životnih potreba, kako kod domicilnog stanovništva, tako i kod migranata, bilo da su u tranzitu ili su tražioci azila.

Kada govorimo o bezbednosnom aspektu migracija, neke od najvećih opasnosti po zemlje koje su na migrantskoj ruti ili su njihove krajnje destinacije, jesu pojava frustracija i nasilja, mogućnost „infiltriranja“ terorista, krijumčarenje migranata i njihova zloupotreba u svrhe trgovine ljudima (trafiking). Migraciona politika i na globalnom i na evropskom nivou,

¹ www.unhcr.org

² Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (Izveštaji 2015-2019.)

analizirana je i sadržajno promenjena, upravo kako bi se smanjili navedeni i drugi bezbednosni rizici. Poboljšanje statusa imigranata, njihova socijalna i kulturna integracija, oslobođanje od predrasuda, obrazovanje i druga potencijalna rešenja viđena su kao jedan od načina podizanja stanja bezbednosti u pogledu statusa migranata, njihovog dolaska i boravka.

U strahu za svoj ili život svoje porodice u sopstvenim zemljama ili tokom migracije, ljudi pristaju da deo ili celokupan put prelaze ilegalno i nebezbedno, što ne samo da predstavlja vršenje krivičnog dela, već često u toku putovanja dovodi do povređivanja i gubitka života migranata. Nelegalnim i nekontrolisanim prelaskom državne granice, migranti često gube mogućnost da budu adekvatno dočekani, zbrinuti, da im se ukaže neophodna prva pomoć i pruži utočište. Želja za brzim i „sigurnim“ ulaskom u drugu zemlju, migrantima često zamagljuje pogled na opasnosti koje ih na tom putu mogu snaći, a krijumčari to besprizorno koriste za svoje, prvenstveno i gotovo jedino finansijske potrebe i ciljeve.

Metode ilegalnog prelaska granice su različite i zavise od zemlje porekla migranta, njegovog socio-ekonomskog statusa, kao i načina rada samih krijumčara. Dva osnovna načina nezakonitog prelaska državne granice jesu: potpuno tajno - krijumčarenjem i poluilegalno - korišćenjem falsifikovanih putnih isprava.

Tri su osnovne faze krijumčarenja:

- 1. Uspostavljanje kontakta nekog od krijumčara sa migrantom/migrantima i priprema putovanja;**
- 2. Tranzit;**
- 3. Dolazak na željenu ili drugu destinaciju od ugovorene.**

Kada su u pitanju organizovane krijumčarske grupe, unutar njih vlasna podela uloga i zadataka, pre svega, sa ciljem očuvanja sopstvene tajnosti, tako da u slučaju da neko iz grupe u nekoj etapi krijumčarenja bude otkiven i uhvaćen, on ne zna, ili neće otkriti druge članove. Razgranate i nadnacionalno organizovane krijumčarske grupe imaju nekoliko osnovnih subgrupa:

- 1) Finansijere (vrh organizovane kriminalne grupe);
- 2) Regrutere, koji najčešće potiču iz lokalne sredine, upoznati su sa jezikom, stanjem i problemima društvene grupe/migranata;

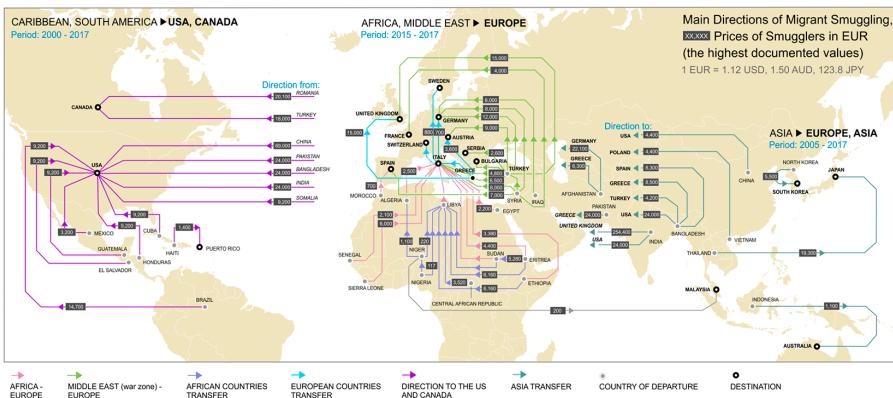
3) Prevoznike, koji poseduju najmanje informacija o čitavoj „krijumčarskoj operaciji“, jer su direktno i često izloženi kontaktu i proveri od strane nadležnih organa (granična policija, saobraćajna ili rečna patrola i sl.).

Nakon „uspešnog“ ulaska u zemlju krijumčarskim putem, migranti nadalje ostaju prepušteni sami sebi, što može voditi novim socijalnim i bezbednosnim izazovima.

Načini organizovanja krijumčarenja zavise od:

1. Broja migranata koji trebaju biti prokrijumčareni;
2. Destinacije;
3. Načina putovanja (kopno, more, reka, vazdušni put);
4. Poroznosti granice i kontrole na graničnim prelazima;
5. Organizovanosti krijumčarske grupe.

Za krijumčarenje su najpodesnija prevozna sredstva velikih gabarita (kamioni, brodovi), s obzirom na to da se migranti najčešće smeštaju u veštački pregrađene ili izdvojene prostore (dupli zidovi, sanduci, prtljažnici, plafoni ili dno). Posebna olakšica za krijumčare je kada u svojoj organizovanoj grupi za člana imaju nekog pripadnika pogranične službe kontrole i bezbednosti, koji im olakšava prelazak granice.

Osnovni pravci krijumčarenja migranata.

Izvor: IOM i <https://www.migrationdataportal.org/>

Postojeća naučna i društvena istraživanja pokazuju da su ekonomski faktori (nezaposlenost, siromaštvo), preovlađujući uzrok migracija i odluke ljudi da budu prokrijumčareni. Analize IOM-a iz perioda 2001-2003³. godina, pokazuju da su teški socio-ekonomski uslovi života najčešći uzrok krijumčarenih ili migranata koji su bili žrtve trafikingu u Jermeniji, Gruziji, Ukrajini, Azerbejdžanu i drugim zemljama.

Migranti postaju ugroženi i povredljivi (ranjivi) onog trenutka kada napuste svoju zemlju.

Ilegalnim transportom nisu evidentirani od nadležnih vlasti zemlje u koju ulaze, čime u startu nemaju adekvatan pravni status, smeštaj i pomoć; korišćenjem falsifikovanih dokumenata, ne samo krijumčari, već i sami migranti vrše nedozvoljene radnje i dovode u zabludu vlasti. Neadekvatan smeštaj tokom transporta ugrožava im zdravlje i život.

Takođe, krijumčareni migranti vrlo lako postaju žrtve trafikingu, kada su krijumčari istovremeno i članovi organizovane grupe trgovine ljudima. Migranti mogu biti zloupotrebljeni i iskorišćeni od strane samih krijumčara, ili ih ovi mogu (pre)prodati drugim kriminalnim grupama.

Otkriveni prokrijumčareni migranti u Austriji. Izvor: AFP

³ www.serbia.iom.int

Krijumčareni migranti otkriveni u Mađarskoj.
Izvor: Hungary today

Sprečavanje krijumčarenja migranata u Evropu, akcija Libanske vojske.
Izvor: The New Arab

Manipulacija statusom i frustracijama migranata, zloupotreba njihovog socio-ekonomskog i emotivnog stanja, iskorišćavanje njihovog nelegalnog boravka u zemlji domaćina, metod je delovanja još jedne sfere organizovanog kriminala - trgovaca ljudima. Socijalna isključenost, radna neaktivnost, neuključivanje u obrazovni sistem zemlje domaćina, trgovci ljudima koriste za prevođenje migranata u žrtve trafikingu - bilo njihovom otmicom (naročito u slučaju dece bez pratnje), ili manipulacijama i lažnim predstavljanjem i ponudama za rad.

Ono što je važno naglasiti da krijumčarenje migranata i trafiking nisu sinonimi. Postoje određeni zajednički elementi u oba ova krivična dela, ali su razlike značajne. Iako se mnoge krijumčarske grupe bave i trgovinom ljudima, pa mnogi migranti postanu i žrtve trafikingu - na krijumčarenje se pristaje

dobrovoljno, dok se trafiking odvija bez pristanka žrtve, ili ona daje pristanak nakon što je prethodno obmanuta. U fazi kontakta i pripreme razlike su upravo u dobrovoljnosti i dogovoru ciljeva ilegalnog putovanja, dok je način tranzita u mnogome sličan - bez dokumenata, ili sa lažnim dokumentima, u skrivenim delovima prevoznog sredstva i nedovoljno bezbedno.

Tretman otkrivenih prokrijumčarenih migranata i žrtava trgovine ljudima je prema međunarodnom pravu i određenim protokolima u osnovi isti, osim mehanizma zaštite i pomoći žrtvama koji je znatno složeniji i osetljiviji kada su u pitanju žrtve trgovine ljudima.

Trgovina ljudima je mnogo teže i opasnije krivično delo i nanosi ozbiljne fizičke i psihičke povrede žrtvama, nego što je slučaj sa ilegalnim prevozom migranata, u cilju samo njihovog prebacivanja iz jedne države u drugu.

UN Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduh, ovo delo definije kao omogućavanje ilegalnog ulaska u zemlju osobi koja nije njen stalni ili privremeni stanovnik, a zarad sticanja lične finansijske ili druge materijalne koristi. Krijumčarenje uvek podrazumeva prelazak najmanje jedne državne granice.

Trgovina ljudima ima za cilj eksploraciju žrtve (radnu ili seksualnu) u cilju sticanja profita i, retko, ali osoba može postati žrtva i u sopstvenoj zemlji. Kada su u pitanju migranti, uvek je slučaj nadnacionalnog trafikinga.

Polna pripadnost ima značajnog uticaja na obrasce trafikinga; kako UNDOC u svojim izveštajima navodi - žene su dinamičan i aktivni akter trgovine ljudima, ne onda kada su u pitanju žrtve, već kao pripadnici organizovanih kriminalnih grupa, uglavnom u ulogama organizatora i regrutera, a nisu toliko uključene u akte nasilja i kasnijeg primoravanja.

Godine 1993. krijumčarenje migranata brodom Golden ventura, završilo se tragedijom, kada je 10 lica izgubilo život. Jedan od glavnih organizatora, kojog je presuđeno zbog ovog i brojnih drugih dela organizovanog kriminala, bila je Kinesinja Cheng Chui Ping, koja je živila i delovala iz Njujorka i bila poznata pod nadimkom "Big sister Ping".

Godine 2003. grupa migranata krijumčarena je u kamionu za SAD. 19 osoba je izgubilo život zbog dehidratacije ili ugušenja. Jedan od organizatora bila je Karla Čavez, poreklom iz Honduras-a.

UNDOC je analizirao 96 procesuiranih slučajeva krijumčarenja ljudi, u periodu od 2000. do 2017. godine, od kojih je najviše slučajeva iz perioda 2010-2017⁴. Rezultati su pokazali da je 23% počinioca, odnosno organizatora, bilo ženskog pola - u najvećoj meri starosne dobi od 21 do 41 godine i najčešće u slučajevima krijumčarenja grupa od 1 do 5 ili od 6 do 10 osoba. Uloge koje su najčešće imale jesu:

- Falsifikovanje dokumenata;
- Obezbeđivanje smeštaja tokom tranzita;
- Vrbovanje ili sklapanje lažnog braka;
- Prevoz;
- Koordinacija organizovane grupe ili koordinacija prevoza;
- Naplata od migranata.

Navedeni primeri, kao i istraživanja UN ukazuju na opasnost predrasuda

- organizovanje krijumčarenja i trafikingu, kao i same akte vrbovanja i obmane, čine i žene. Ovo je važno znati, s obzirom na to da su ustaljena rodno zasnovana mišljenja da su muškarci ti koji u najvećoj meri vrše nasilje, krivična dela i organizuju kriminalne grupe. **Opasnost preti gotovo podjednako!**

Često je trafiking zapravo osnovni i jedini cilj krijumčarenja migranata (koji bivaju obmanuti), a ako budu otkriveni, organizatori nastoje da to prikažu samo kao ilegalni transport, kako bi izbegli znatno teže krivične sankcije, kakve su u slučaju trgovine ljudima.

Godine 2004. na snagu je stupio Protokol UN protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, koji su podržale 132 države i Evropska unija kao države potpisnice (među njima je i Republika Srbija). Države se obavezuju da međusobno sarađuju i razmenjuju informacije od značaja za sprečavanje i otkrivanje krijumčarenja migranata. Informacije od značaja tiču se:

1. Mesta ukrcavanja i iskrcavanja, maršrute i sredstava prevoza;
2. Metoda organizacija i grupa za krijumčarenje i identiteti otkrivenih članova;
3. Forme putničkih dokumenata i metode falsifikovanja;

⁴ Siegel, D. The role of women in human trafficking networks

4. Metoda skrivanja i transporta migranata;
5. Razmene primera i iskustava dobra prakse;
6. Tehnoloških dostignuća od pomoći za istragu i otkrivanje slučajeva krijumčarenja.

Evropska unija je donela Akcioni plan protiv krijumčarenja migranata, za period 2021-2025. godine, a neke od osnovnih preporuka za preventivu ove pojave jesu:

1. Jačanje kontrole granica;
2. Povećana međunarodna saradnja graničnih službi i policija;
3. Strožije kazne za krijumčare.

U Republici Srbiji, Krivičnim zakonikom definisano je krivično delo nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi. Prvi oblik ovog krivičnog dela jeste nedozvoljen prelaz, a odnosi se na lice koje bez propisane dozvole pređe, ili pokuša da pređe granicu Srbije, naoružano ili uz upotrebu nasilja. Drugi, teži oblik ovog krivičnog dela, jeste kada se drugom licu omogućava nedozvoljen prelaz granice Republike Srbije, ili nedozvoljeni boravak, ili tranzit kroz Republiku Srbiju, a sve u cilju sticanja protivpravne koristi za sebe ili drugog..

Najteži oblik dela postoji kada je krijumčarenje ljudi učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe. Kazna zatvora kreće u rasponu od tri do petnaest godina.

Prema Zakoniku o krivičnom postupku Republike Srbije kao posebne metode suprotstavljanja krijumčarenju migranata kao obliku organizovanog kriminala, izdvajaju se:

1. Tajni nadzor komunikacije;
2. Tajno praćenje i snimanje;
3. Angažovanje prikrivenog islednika;
4. Simulovani poslovi;
5. Kontrolisana isporuka;
6. Računarsko pretraživanje podataka.

REPUBLIKA SRBIJA

Broj migranata pristiglih u Republiku Srbiju, nakon „Arapskog proleća“, meri se u desetinama, pa i stotinama hiljada; najveći deo njih samo je u tranzitu ka Zapadnoj Evropi, a manji broj potraži azil upravo u našoj zemlji. Najveći broj migranata dolazi iz Sirije, Avganistana, Iraka, Pakistana i Somalije.

Status azila/Godina	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.	2014.	2013.
Izražena namera	2813	12935	8410	6.195	12.811	579.518	16500	5.065
Zatražen azil	145	251	341	235	577	586	388	153

Izvor: Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije

Mnogo je više migranata kojima je Srbija tranzitna zemlja na putu ka državama Zapadne Evrope, pre svega. Migracione politike kao i vanredni događaji izazvani pandemijom COVID-19, učinili su da deo lica smeštenih u našoj zemlji, tu boravi duže nego što želi, ili što je možda prvobitno planirano.

Želja za što bržim odlaskom u EU i počinjanjem boljeg života kome se nadaju, može učiniti da pojedini migranti ili grupe njih pristanu na ilegalno, ali i nebezbedno prekogranično putovanje, koje im krijumčari u zamenu za novac ili neka materijalna dobra, omogućavaju. Uslovi putovanja krijumčarskim putem, nažalost, ljudima mogu narušiti zdravlje, a u ekstremnim situacijama, migranti gube svoje živote. Sa druge strane, osećaj beznadеžnosti, straha od deportacije, nedovoljno poznавanje jezika zemlje domaćina, ili nekog drugog jezika (engleskog, najčešće), olakšavaju manipulaciju organizovanim grupama za trgovinu ljudima. Obmanom, ali nekada i ucenama, migranti (uz lažne ili nedovoljne informacije i ponude), postaju žrtve trafikingu i završavaju kao „moderni robovi“, u svrhu radne ili seksualne eksploracije, ili prosjačenja.

U prvom talasu migracija 2015.godine, migranti su iz Srbije pokušavali da ilegalno stignu do zemalja EU, načinom prelaska granice koji su sami nazvali "igra" - game. Game je označavao ilegalno kretanje duž i preko granice, kretanjem napred-nazad u cilju izbegavanja graničnih kontrola. Krijumčari su ovo iskoristili i migrantima, u prvom koraku, naplaćivali informacije o položajima graničnih kontrola⁵.

⁵ "Ljudi gejma", Centar za kriznu politiku i reagovanje, Beograd 2021.

Centar za kriznu politiku i reagovanje je, uz podršku Švajcarskog državnog sekretarijata za migracije, 2019.godine sproveo istraživanje na 6 lokacija (prihvavnih centara i centara za azil u Srbiji), kako bi utvrdili osnovno znanje dece i mlađih o neregularnom kretanju. Ispitanici su odgovarali u okviru focus grupa, a neki od rezultata su pokazali da je u pripremi putovanja iz rodnih mesta, većina učesnika tvrdila da je njihova porodica (obično „otac“, „stariji brat“ ili „ujak“) kontaktirala „agenta“ (organizatora ilegalnog putovanja). Odluka o putovanju nije bila zasnovana na adekvatnim informacijama - krijumčari su često pružali lažne informacije o očekivanoj dužini i načinu putovanja. Neki učesnici navode da su znali da je putovanje opasno, ali nisu shvatili razmere poteškoća i rizika.

Nije neuobičajeno da migrant u toku samog krijumčarskog putovanja već postanu svojevrsni "robovi" - lažnim ili nedovoljnim informacijama o putovanju, lica pristaju na dogovoren i znos koji treba da plate, ali se u toku samog puta, "troškovi" voljebno uvećavaju, a oni koji nemaju da ih plate, svoj dug još u toku puta moraju da "odrade", najčešće kroz neke fizičke poslove, ali ne retko, kada su u pitanju žene i prisilnim pružanjem seksualnih usluga.

Bez izvora prihoda, bez dovoljno informacija, bez integrisanja u obrazovni sistem tranzitne ili zemlje domaćina, muškarci, žene i deca, a naročito deca bez pravnje, lako mogu postati žrtve trafikingu.

Politika prevencije krijumčarenja migranata, pre svega se oslanja na:

- Opštoj politici suzbijanja kriminaliteta, koja se definiše kao instrument države u suprotstavljanju kriminalu kroz prevenciju i represiju;
- Politici saradnje u kriminalističko-obaveštajnoj delatnosti, sa, pre svega, zemljama okruženja;
- Socio-ekonomsku politiku, kojom se smanjuje siromaštvo, ali omogućava i održavanje izvesnog egzistencijalnog statusa migranata u tranzitu, ili status traženja azila;
- Politiku obrazovanja, formalnog i neformalnog, a koja treba da podigne svest i bezbednosnu kulturu i građana i migranata, privremeno ili trajno uključenih u obrazovni sistem zemlje tranzita ili domaćina.

Svoja iskustva, saznanja i krivične prijave u slučaju krijumčarenja migranata, mogu podneti:

- Žrtve;
- Državni organi (pre svega, Ministarstvo unutrašnjih poslova, centri za socijalni rad, zdravstvene ustanove);
- Nevladine organizacije;
- Članovi porodice migranata.

GRAD VRANJE

Trenutni broj migranata u Prihvatom centru u Vranju je 0, s obzirom na to da se isti renovira. Poslednji broj korisnika pre renoviranja je bio 80, od toga 45 osoba muškog i 35 osoba ženskog pola, starosne strukture od 0 do 72 godine života. Takođe, u Prihvatom centru za migrante u Vranju bilo je slučajeva prihvata i smeštaja dece migranata bez pravnje. Prema podacima Komesarijata za izbeglice i migraciju, na dana 28.10.2021.godine, u prihvativim centrima u Vranju, Bosilegradu, Preševu i Bujanovci ukupno je smešteno 723 lica, od čega 673 u Preševu i 50 u Bosilegradu. U Preševu je smešteno 644 muškaraca, 1 žena i 28 dece, od čega je 19 maloletnika bez pravnje. U Bosilegradu je smešteno 14 muškaraca, 16 žena i 20 dece i u pitanju su pretežno porodice. Deca pohađaju predškolske ustanove i škole, ali ne u vrtiće i obezbeđen im je prevoz od centara do institucija i nazad. Migranti iz Vranja su do ponovnog otvaranja Centra, koje se, prema izjavi Komesarijata očekuje na proleće 2022.godine, smešteni u Bosilegradu i Preševu.

Prema rečima direktorke Centra za socijalni rad u Vranju, resursi ne mogu adekvatno da odgovore na izazove u prihvatanju i radu sa migrantskom populacijom. U migrantskoj populaciji registrovani su značajni zdravstveni problemi, poput tumora, upadljivih psiholoških tegoba, virusa COVID-19, samopovređivanja. Komesariat je naveo da su kod migranata zabeleže fizičke povrede i to prilikom akcije sprečavanja ilegalnog prelaska granice (takozvani push-back). Ove činjenice govore o stanju migrantske populacije i riziku da svoje putovanje ka Zapadnoj Evropi nastave pod senkom krijumčarenja ili eventualnog trafikinga. Ono što posebno može biti rizik koji treba prevenirati, jeste činjenica da na ovom području boravi 28 dece bez roditeljske pravnje i to čak 19 maloletnih lica, koji, ne poznajući naš jezik i sredinu, pod malicioznim uticajem ili prevarom, mogu postati žrtve trafikinga.

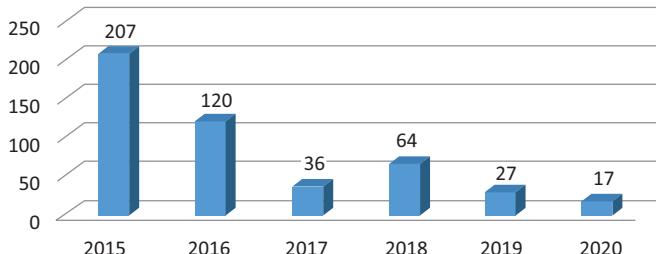
Podaci Višeg javnog tužilaštva u Vranju, za period 2015-2021. godine pokazuju da je broj sudskega slučajeva krijumčarenja migranata, za koje je podignuta optužnica, ili je sudska postupak u toku - **292 lica**, a broj sudskega slučajeva krijumčarenja migranata za koje je okončan sudska postupak i doneta presuda sledeći: **300 osuđujućih presuda (prema licima), 137 oslobođajućih i 65 odbijajućih presuda.**

Saradnja sa nadležnim organima u zemljama koje se nalaze na takozvanoj ruti kojom se migranti kreću, kao i sa susednim državama ostvaruje se isključivo kroz realizaciju međunarodnih zamolnica. Nema direktnih kontakata sa nadležnim organima.

Po osnovu nedozvoljenog prelaza državne granice i krijumčarenja ljudi u Višem javnom tužilaštvu Vranju procesuirano je po godinama:

- 1) 2015. - 207 lica,
- 2) 2016. - 120 lica,
- 3) 2017. - 36 lica,
- 4) 2018. - 64 lica,
- 5) 2019. - 27 lica i
- 6) 2020. - 17 lica.

Broj procesuiranih lica za delo
krijumčarenje ljudima u Višem tužilaštvu u
Vranju

Podaci Policijske uprave Vranje, u određenoj meri potvrđuju prethodno iznete zaključke i upozorenja, a koja se tiču postojanja i metoda krijumčarenja i trafikingu migranata:

1. Što se tiče područja Vranja, krijumčarenje se isključivo odvija kopnenim putem.

To znači da se koriste kopnena prevozna sredstva poput automobila, kombija, kamiona, u kojima se krijumčari migranti smeštaju na način koji ugrožava njihovo zdravlje, pa i život - posebne pregrade, zatvoreni prostori bez ventilacije, a smeštaj broja lica daleko je veći nego što prevozno sredstvo može da primi, odnosno, za koliki je broj ljudi predviđeno.

2. Bilo je pokušaja krijumčarenja migranata uz korišćenje falsifikovanih dokumenata.

Ova činjenica ukazuje, da se pored krivičnog dela krijumčarenja, vrši i krivično delo falsifikovanja dokumenata - u zabludu se dovode i organi vlasti zemlje u koju migranti ulaze, a na ovaj način, njihov prijem i smeštaj, nakon otkrivanja se otežava, zbog utvrđivanja identiteta, procesuiranja i odlučivanja o prijemu ili deportaciji.

3. Na krijumčarenje odlučuju se najčešće mlađe kategorije migranata, oba pola, a u slučaju trafikingu, najugroženiji su bili žene i deca.

Mlađe osobe sklonije su da na rizične načine, što pre dospeju do željenih destinacija, odnosno, zemalja Zapadne Evrope. Kao što je i prethodno izneto - u toj želji za boljim životom, lakše je njima manipulisati, pa ih navesti da postanu žrtve trafikingu.

4. Otkriveno je da je postojala prisila i akti nasilja u otkrivenim slučajevima trgovine ljudima.

Broj tražilaca azila u Srbiji je od 2008. godine u stalnom porastu, a kulminaciju doživljava 2015. godine kada je preko teritorije ove države prešlo 577.955 lica. Udeo dece tražilaca azila u ukupnom broju migranata je značajno varirao od 23% u 2011. godini, 15% tokom 2013. godine do 30% u 2015. godini. Nakon marta 2016. godine njihov udeo u ukupnoj migrantskoj populaciji najveći je sa konstantnom vrednosti od 40%⁶.

⁶ Godišnji izveštaji Zavoda za socijalnu zaštitu

Zatvaranjem rute u martu 2016. godine, produžen je boravak lica na teritoriji Srbije, pa se kao jedan od prioriteta nametnulo i pitanje obrazovanja dece migranata. Prema podacima Komesarijata za izbeglice i migracije, u Republici Srbiji trenutno boravi oko 4000 migranta, od kojih je 40% dece školskog uzrasta, pa njihovo uključivanje u školski sistem, zajedno sa vršnjacima iz Srbije, ima višestruki značaj.

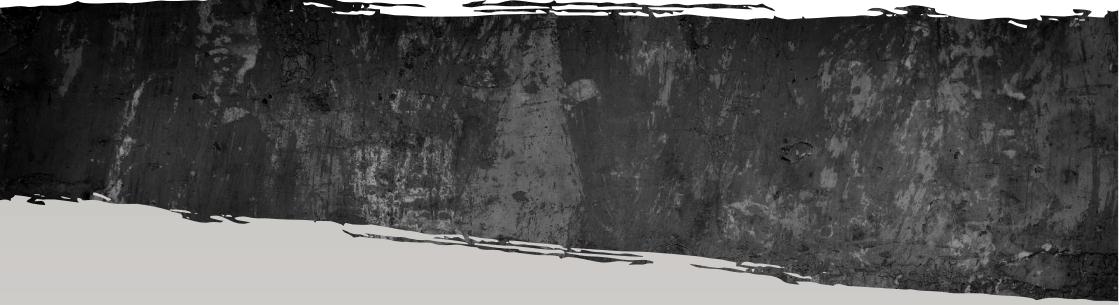
Deca migranti iz centara za azil u Sjenici Tutinu, Somboru i Banji Koviljači uključena su u grupe vrtića.

Neuspeh u uključivanju dece migranata u obrazovne sisteme širom sveta uslovljava stvaranje marginalizovanih pojedinaca i zajednica, koji ne mogu da ispolje svoje mogućnosti, a time i društvo ostaje uskraćeno za njihove potencijale. Još veća opasnost leži u činjenici, da i deca i odrasli, bivaju uskraćeni za dalji razvoj svojih sposobnosti, edukovanje o karakteristikama društva u koje ulaze, ili žele ući, ali i za učenja o opasnostima na koje oni, kao specifično ranjiva grupa, mogu naići, biti izloženi, obmanuti, čak povređeni.

Prema zastupnicima Čikaške škole sociologije, gradovi su složene i mnogoljudne zajednice, u kojima se ipak javlja visok nivo siromaštva. U urbanim sredinama, naročito milionskih gradova, ljudi postaju sve izolovаниji i usamljeniji, a sa porastom broja siromašnih, urušavaju se i osnovne vrednosti i stubovi društva - porodica i školsko okruženje. Smanjena mogućnost ovih institucija i najbližeg okruženja da kontrolišu nezadovoljstvo ili beznadežnost pojedinaca, a naročito mladih osoba, vodi urušavanju horizontalnih struktura urbanih zajednica. Beznadežnost naročito osećaju migranti, koji su napustili svoje domove i otišli, ne lakim putem, hiljadama kilometara daleko u potrazi za mirom i boljim uslovima života. Napuštanje doma na ovaj način, nebezbedno putovanje i boravak u sredini o kojoj se ne zna mnogo, svakako su trauma za migrante; a traume izazivaju još veću ranjivost. Potrebno je raditi na jačanju njihovih psiholoških mehanizama za prevazilaženje traume, stvarati otpornost prema sličnim stresnim događajima, socijalno i obrazovno ih uključivati u sisteme. To je jedan od načina sprečavanja opasnih i kriminalnih dela poput krijumčarenja i trafikinga, ujedno i prevencija da postanu žrtve istih.

U cilju sprečavanja krijumčarenja i trafikingu migranata, potrebno je:

- Kontinuirano raditi na informisanju i upozoravanju migrantske populacije;
- Integrisati migrante u socijalne i obrazovne tokove;
- Sprovoditi stalnu saradnju, razmenu informacija i dobre prakse sa policijama susednih i zemalja na takozvanim migrantskim rutama;
- Sprovoditi efikasnu istragu i strogu kaznenu politiku prema osumnjičenima i osuđenima za krivična dela krijumčarenja i/ili trgovine ljudima;
- Ojačati materijalne i ljudske resurse centara za socijalni rad;
- Edukovati stanovništvo za prepoznavanje i prijavu znakova krijumčarenja ili trafikingu ljudi.

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije. Sadržaj je isključiva odgovornost Centra za društvene integracije (CDI) i ne odražava nužno stavove Evropske unije, organizacija članica Balkanskog saveta za izbeglice i migracije (BRMC) ili Danskog saveta za izbeglice (DRC).